

„ASA CHI”

REVISTA ȘTIINȚIFICĂ LITERARĂ

Comitetul de Redacțiune: Dr. D. Cantimir, I. Negre, Vict. Dogariu, L. Radu și V. C. Buțureanu cu colaborarea membrilor Societății „Asachi”.

Nu se înocu-
mulă acasă.

PIATRA IO APRIL

Unul din cele mai întâi scopuri ale societății „Asachi” a fost și acela de a da la lumină, prin publicarea unei reviste științifice literare, lucrările ei.

Fie care își pune întrebarea când vede un nou jurnal: *dar acesta despre ce o să ne vorbească* și fiind un jurnal provincial își zice fără chiar să 'l citească: *nu mă aștept să fie de vre-o samă.*

Și noi când punem începutul acestei reviste, nu pretindem că facem lucruri mari; lucrăm în un cerc mic, lucrăm după puterile noastre și dorim ca și frații noștri Români din provincie să se pue la lucru.

Nu avem aspirațiunile de a da la lumină chestiuni mari științifice, nici tratate profunde de filosofie; departe de noi asemenea aspirațiuni; voim însă a servi societatea din care facem parte cu cunoștințele noastre; voim ca și în provincie să formăm un cerc, care să și dea puțină osteneală la lucru pe calea științifică literară.

Deviza noastră este dar aceia ce a stat aproape jumătate secol espusă pe frontespiciul locuinței lui Gheorghe Asachi: *„lucrul”* cu această armă voim a lupta; ei, și numai ei consacram revista noastră.

Ne ar întreba cine-va: care este câmpul activității voastre? răspunsul nostru este al tuturor: câmpul este

patria, 1900. ce lumea cunoaște și pe care puterile noastre poate cuprinde; această sămânță vom s-o sămănăm, pentru ca generațiunile viitoare să aibă ce culege și aduna de prin toate unghiurile României, să găsească și pe dilături câte ceva, de unde să și poată forma țaria națională.

Cu mult regret observăm jurnalistică noastră, care chestiunelor celor mai vitale pentru țară pe terenul științific și economic, de foloase publice, cu alte cuvinte, tuturor acelor chestiuni care bat cu tărie la porțile noastre, mai nu dă nici un interes, ocupându-se mai numai cu chestiuni personale, lăsând ca problemele cele mari ale regenerării României să se dezlege după voia întâmplării. Acum când statul nostru a capatat în Europa o pozițiune bine hotărâtă credem că a sosit timpul pentru ori care suflet Românesc a se pune la lucru pe calea regenerării sub toate punctele de vedere și noi alături cu puterile noastre vom lucra.

Pe lângă chestiunile generale, pentru localitate, vom scoate la lumină, pe cât ne vor ajuta puterile și mijloacele, tot ce acest județ muntean păstrează de veacuri ascuns prin localități: inscripțiuni, documente urme istorice, ruini, monumente, pozițiuni, izvoare folositoare, felul terenurilor, bogății naturale, în fine tot, cu care vom contribui la propășirea națională și în special a acestui județ.

Fie ca acest început al nostru să fie un indemn folositor pentru toată suflarea Românească.

Actele privitoare la constituirea Societății și Inaugurarea sa

„ASACHI”

SOCIETATE ȘTIINȚIFICĂ LITERARĂ

ART. I. Se institue în Orașul Piatra o societate Științifică-Literară sub titlul „ASACHI”.

ART. II. Scopul societății este:

a) A procura un loc de întrunire și ocupațiune intelectuală membrilor și asupra diverselor ramuri de știință și literatură;

b) A comunica unii altora cunoștințele lor asupra diverselor materii științifice și a discuta asupra lor;

c) A ține în curentul progreselor științifice pe membrii săi prin comunicări, dizertațiuni și scrieri;

d) În fine, a aduce în practica și folosul societății rezultatele cunoștințelor și discuțiunilor sale prin publicațiuni.

ART. III. Ori ce persoană care are un curs de învățământ secundar cel puțin, sau un titlu de studiu special, poate fi primit ca membru al acestei societăți.

ART. IV. Membrii acestei societăți sunt de trei categorii:

I. Membri ordinari;

II. „ extra-ordinari și

III. „ onorifici.

ART. V. Membrii ordinari sunt acei cari au subscris aceste statute la înființarea societății, însușind calitatea cerută de art. 3 precum și acei ce se vor primi în urmă, având calitatea cerută de art. 3, și admiși conform art. 9.

ART. VI. Membrii extra-ordinari sunt:

I. Membri corespondenți acei, pe cari comitetul și îl alege în diferite localități pentru a o ajuta în scopul ce urmărește această societate.

II. Membri donatori acei, cari fac o donațiune societății conform art. 15 alin. 2.

ART. VII. Membrii onorifici sunt acei, pe cari societatea îi declară de drept membri ai săi în puterea titlurilor sau a lucrărilor lor științifice și literare.

ART. VIII. Membrii corespondenți și donatori pot fi scutiți de titlul cerut la art. 3.

ART. IX. Admiterea membrilor ordinari, onorifici și donatori se face de către societate, convocată în ședință extra-ordinară.

Admiterea se face cu majoritatea absolută prin bile la prima convocare

Dacă la prima convocare nu este prezentată majoritatea absolută a membrilor ordinari, se face o a doua convocare în termen de trei zile, când se lucrează, ori care ar fi numărul membrilor prezenți.

ART. X. Admiterea unui membru se face tot de-a-una prin bile.

ART. XI. Intrunirile membrilor societății sunt ordinare și extra-ordinare,

Intrunirile ordinare sunt de toate zilele, ori care ar fi numărul membrilor sei adunați în localul societății.

La intrunirile ordinare ieu parte toți membrii societății prevăzuți la art. 4.

ART. XII. Intrunirile extra-ordinare sunt compuse numai din membrii ordinari.

Ele se țin numai când sunt convocate de președinte pentru afaceri, ce au în vedere alegerea comitetului, admiterea unui membru, sau alte chestiuni ce cer conlucrarea și aprobarea membrilor ordinari.

ART. XIII. Dreptul de alegere și de ales în comitetul diriginte de adm inistrare și conducere a societății îl au numai membrii ordinari.

ART- XIV. Mijloacele de susținere a societății sunt;

- 1). Cotizațiile lunare a membrilor ordinari.
- 2). Donațiunile și al
- 3). Veniturile ce se vor incasa prin ținerea de conferințe, publicațiuni de cărți sau reviste.

ART. XV. Cotizațiunea lunară este de cinci până la zece lei pe lună.

ART. XVI. Societatea are un comitet dirigent compus din un Președinte, un vice- președinte, 2 Secretari și un Casier.

Durata funcționării Comitetului este de trei ani.

Alegerea Comitetului se face numai de către membrii ordinari. Vacanța provenită în comitet se înlocuește prin alegeri.

Membrul ales spre a înlocui o vacanță funcționează plina durată de trei ani.

ART. XVII. Alegerea Comitetului se face prin buletine secrete

și cu majoritatea absolută a membrilor ordinarî la prima convocare; iar la a doua, făcută după trei zile, cu majoritatea absolută a membrilor prezenți.

ART. XVIII. Comitetul este organul societății; el reprezintă Societatea în toate afacerile sale, el conduce discuțiunile, mănține ordinea conform regulilor ce va stabili;

El convoacă pe membrii ordinari când sunt de dezlegat afaceri ce cer consimțământul lor;

El regulează toate afacerile de administrare a Societății și prezintă conturile la închierea fie-cărui an societar.

Comitetul are sarcina tuturor corespondențelor.

ART. XIX- Comitetul face regulamentul de toată administrarea interioară și ordine a societății, aprobat de adunare în ședință extra-ordinară

ART. XX. În numele comitetului dirigită sunt adresate ori-ce cereri.

ART. XXI. Societatea va avea un local cu toate cele necesare în raport cu mijloacele sale.

Localul societății este deschis în fie-care zi de la oara 9 dimineașă până la 10 oare sara.

ART. XXII. În localul societății, comitetul dirigită va îngriji să se pună la dispoziția membrilor săi: cărți, uvrage, reviste și orice scrieri privitoare la scopul societății.

Membrii societății încă pot, dacă vor voi, a pune la dispoziția societății prin comitet cărți, uvrage, reviste sau scrieri ce ar privi scopul societății.

ART. XXIII. Comitetul va îngriji ca treptat să se formeze o bibliotecă pentru societate.

ART. XXIV. Când mijloacele vor permite, societatea va scoate o revistă științifică și literară purtând titlul societății.

Fie-care materie pentru a se putea publica trebuie să fie examinată mai întâi de comitetul de redacțiune al societății.

ART. XXV. Acei dintre membri, cari nu ar plăti cotizația lunară la finele a trei luni, sunt excluși din societate de către comitet.

Când comitetul ar crede că veri-un membru al societății a comis veri un act care ar compromite demnitatea ei, comitetul va supune cazul adunării convocată în ședință extra-ordinară pentru a se pronunța.

ART. XXVI. Când aceste statute vor fi sub-scrise de cel puțin 10 membri, care vor întruni condițiunile art 3, și vor plăti cotizația pe prima lună, societatea se va declara constituită.

ART. XXVII. Anul societății se începe din ziua de 6 Decembre 1880.

ART XXVIII. Comitetul diriginte va ține un registru în care se vor trece toți membrii săi.

Acest statut s'a votat, în adunarea de la 15 Noembre 1880.

După aceasta, Dl. Președinte al biuroului provizoriu L. Radu, declarând societatea constituită, s'a procedat la alegerea comitetului diriginte conform art. 16 din statute; și au întrunit majoritatea:

D Dr. D. Cantimir Președinte

» *I Negre Vice-președinte*

» *Em. Halunga Casier*

» *Gr. Buțureanu și* } Secretari.

» *Gr. Lazu*

Membrii societății până în prezent sunt:

a), Ordinari:

L. Radu; M. Halunga; I Negre; Dr. D. Cantemir; N. Juraschi; Gr. C. Buțureanu; Dr. Moscovici; V. Valeanu; I. Mancaș; N. M. Tomescu; N. Busuioc; Em. Vârcolici; I. Criveș; L. Vorel; Gr. N. Lazu; V. C. Buțureanu; I. Gheorgian; I. Parteni; I. Costescu; Vic. Dogariu; I. Radu; Dr. Z. Samsirescu; Dr. D. Brailov; Dr. D. Apostolide; I. Tr. Camner farmacist; Dem. Neculau; Z. Zapisescu; M. Caș; C. Iylev Veterinar, Nicu N. Albu. Nicu Brădescu.

b). Membrii onorifici: *D-na Ermiona E. Quinet născută Asachi*

c). Membrii donatori: *Enache Cantimir, Alecsandru Macarovică.*

d). Membri corespondenți: *N. Vicol, Em. Leonescu, C. Hogaș. I. Vârcolici.*

La 6 Decembre 1880, Societatea s'a inaugurat prin darea unui ospăț între membrii săi, cu care ocazie s'au ținut și discursuri privitoare la scopul instituirii acestei societăți.

Discursul ținut de Dl. I. Negre, vice-președintele la inaugurarea societății. ~~_____~~

Iubiți Confrați!

Am dorit cu toții ca inaugurarea societății Științifice-Literare «Asachi» s'o facem prin săvârșirea unui ospet între membrii sei.

Am voit cu toții să udăm această semântă răsădită astăzi cu «*lacrima christi*» ca simbol al umidității de care are necesitate creșterea sa, înflorirea și producerea roadelor.

Această dorință nu este ceva străin sau de capriciu. Din contra, este un obicei, un uz, oare-cum tradițional, practicat la inaugurarea multor instituțiuni sau la serbarea triumfurilor lor.

Crist, acel geniu al secolelor, pentru reformele și învețeturile sale religioase, când a instituit cel mai mare simbol, care să arăte perpetua sa unire cu discipolii și adepții doctrinelor sale, a făcut aceasta prin săvârșirea unei cime cu discipolii sei.

În aplicarea acestui obicei tradițional, rezidă dorința, voința spontană, ce am avut-o cu toții de a inaugura această societate Științifică-Literară prin facerea unui ospet între noi, membrii și fiii de acum înainte a acestei societăți.

Venind la scopul societății ce inaugurăm, să-mi permiteți, iubiți confrați, a face o mică narațiune sumară asupra trecutului nostru, sub raportul dezvoltării intelectuale și culturistice, ca din aceasta să vedem ce eram, ce suntem astăzi, și care este datoria noastră ca oameni ce ne ocupăm cu știința, cu progresele ei și adevărurile ce ea ne dă.

Poporul român, ca ramură a marelui și glorioasei familii latine, transplântată în aceste locuri numite Dacia-

Traiana, cu toată viața sa politică nesigură și tulburată de puhoarele de barbari ce au trecut un șir de secole prin această țară, după căderea Romei; cu toată sfârșierea și desfacerea sa în mai multe provincii și de aci slăbirea sa, totuși a avut timpuri de glorie, mărire și admirațiune, nu numai sub raportul vetejiei, dar și sub cel intelectual și culturistic potrivit timpului și progreselor făcute de știință.

Aceasta ni-o arată instituțiunile de cultură ce le găsim în trecutul poporului român. Aceasta ni-o probează barbații iluștri ce îl găsim în istoria poporului nostru ca învațați, istorici, poeți, legiști etc.

Să lăsăm la o parte căderile și nenorocirile ce a suferit poporul român sub raportul vieții sale politice, din cauza deselor invazii de alte popoare străine și din cauza puternicilor vecini inimiți ce l'incunjurau din toate părțile, și să vorbim numai de căderile și nenorocirile suferite în limba și cultura națională.

Două rase străine, mai cu samă, au influențat foarte mult și adesea în mod ucigătoriu asupra dezvoltării noastre intelectuale și asupra înlăturării culturii naționale: *Slavismul și Grecismul*; ambele ș'au avut epocele lor nenorocitoare pentru dezvoltarea noastră intelectuală și națională: românii erau siliți se învețe în acele epoci nenorocitoare, când limba slavonă, când limba greacă.

Prin nenorocitul eveniment de la 1716, elementul grec, având o preponderență mai mare de cât cel slav, înriurează în un mod foarte puternic asupra uciderii limbei naționale și a ori-ce culturii în astă limbă.'

Așa că în curgere de timp aproape un secol înlăturase cu totul cultura națională și adormise ori-ce simțământ național, mai ales în clasele culte și avute.

Când creșterea, instrucțiunea, dezvoltarea intelectuală a unui popor nu se face în limba sa natală, poporul

perde încetul cu încetul întrebuințarea limbii sale și a tuturor sentimentelor naționale, pe care numai dezvoltarea națională făcută în limba sa, i le poate da și conserva.

La această stare aduse pe poporul român înriurirea în cultură a elementului grec!

Singura clasă în care s'a conservat, în mijlocul acestor nenorociri, limba română și oare-care învățături făcute în ea, a fost poporul agricol, biserica lor și oare-care familii aristocratice adevărat române, familii care au conlucrat în urmă la renașterea noastră; în colo nu se învăța de cât grecește sau slavonește, nu se auzea de la Voda până la pomoșnic și bacal de cât grecește sau rusește. Până și prin bisericile din orașe și oare-care monastiri s'e introdusese limba greacă și slavonă.

În puținele scoale ce ezistau pe ici colea s'e învăța numai grecește, iar limba română era exclusă ca necapabilă de a se putea învăța în ea ori ce știință; pe la orașele unde nu erau scoale videai câte un dascal grec, adunând copiii nobililor și a negușitorilor și învățându-i grecește. Numai în sinul poporului agricol, mama învăța limba sa pe copilul seu; preotul oficia în limba poporului, iar dascalii de pe la aceste biserici sau preoții adunau pe copiii poporului sau în tinda bisericii sau pe la casele lor și îi învățau, sbocoavna românească, ceaslovul, psaltirea, a scrie și cânta: aceasta era adevărata școală românească și singura cultură națională, în mijlocul acelor timpuri nenorocitoare de inriure a slavismului și grecismului.

Cu o durere și o mângere egale 'mi aduc aminte de aceasta, căci în tinda bisericii sătești și pe vatra dascalului sătean, eu și mulți dintre noi și alți bărbați, am început primele cunoștinți învățând buchele, ceaslovul, și a scrie în limba natală. Toți cari știiu puțină carte rō-

mânească atunci erau fiii acestor scoale din tinda bisericeii sătești. Toți cari nu avem o etate de cât 30—40 ani le-am văzut toate acestea.

Iubiți confrăți! Din mulțimea semințelor ce se aruncă în pământ, sunt unele seminți atât de puternice, atât de viguroase, că resistă tuturor intemperiilor și vicisitudinilor timpului, nu mor, nu se alterează, restoarnă toate pedecelile și isbutesc ași produce fructele

Așa, iubiți confrăți, și în sinul poporului român, s'aũ aflat oare-care familii, oare-care barbați viguroși, cari, au resistat contra tuturor nenorocirelor aduse asupra culturii noastre naționale.

Aceștia, adăpați din isvoarele istoriei patriei lor, luminați și încălziți la soarele științei din occident, începură a lucra prin toate puterile la emanciparea și intelectuală și politica a fraților lor.

Așa au fost, iubiți confrăți, familiile: Gh. SincaI. P. Maior, Beldiman, Gh. Asachi, Gh. Lazăr, Eliade, Hurmuzachi, C. Negri, Alesandri, Balcescu, Cogălniceanu, Bolintineanu și alții.

Inchipuiți-vă, iubiți confrăți, un câmp plin de cioate, de spini, mărăcini și ne brasdat de secole, și veți cunoaște toată greutatea primilor apostoli ai renașterii și deșteptării noastre.

Cu o muncă erculeană, cu un zel ne'nvins, cu un sacrificiu esemplar, acești primii apostoli, aũ invins toate greutățile, aũ făcut renașterea și emancipăția noastră intelectuală și politică. Ei ne-aũ dat scoalele care ne-aũ produs pe toți barbații și instituțiunile ce avem și din care aũ rezultat dezvoltarea intelectuală și progresul la care am ajuns.

Din cea ce eram cu 50 ani în urmă și din cea ce suntem astăzi este o depărtare enormă, de necrezut.

De aceia toată recunoștința noastră cătră acești bar-

bați, și toată datoria noastră de a munci la consolidarea și continuarea operei lor.

Această datorie a noastră este cu atât mai mare cu cât suntem fii ai scólelor țerei noastre, a instituțiunilor produse de luminele științei, iar sarcina noastră este cu atât mai ușoară cu cât găsim drumul deschis, câmpul curățit.

Fie-care om cu știință și cultură poate aduce serviciul patriei sale și omenirii în sfera cunoștințelor sale.

Nimenea însă nu este unevirsal în știință, căci câmpul științelor este foarte vast și ea progresază necontenit, așa că pentru ca omul să fie în curentul progreselor chiar numai în o ramură a științelor, are necesitate de neconținute ocupații.

Oamenii știu și se țin în curentul progreselor științei atât prin citire, ocupații cât și prin comunicarea cunoștințelor unul altuia.

După cum pe terenul exploatărilor industriale și comerciale se cer diferite puteri, diferite elemente, diferite mijloace care toate reunite fac reușita întreprinderii, așa și pe terenul de exploatare și progres al științelor și cunoștințelor ominești, oamenii au nevoie unii de alții, pentru comunicarea și capătarea de cunoștinți, pentru discuția materiilor științifice, pentru progresul științelor, răspândirea și traducerea lor în practica și folosul societății și a omenirii: pentru satisfacerea tuturor acestora se cere unirea tuturor omenilor științei.

În ideile rostite în aceste câte-va frase de mai sus se cuprinde toată necesitatea, motivul și scopul instituirii acestei societăți științifice ce inaugurăm astăzi.

Societatea noastră Științifică-Literară, pe lângă scopul de a procura membrilor sei un loc de întrunire și ocupație intelectuală și a-i ține în curentul progreselor științifice, va avea de deviză, ca rezultat practic a lucrării

lor sale, a respândi în societate, în țară, ca să me exprim mai bine, iubirea de știință; va căuta a respândi în societate iubirea de muncă, practica adevărului și a dreptății, respectul vieții, onoarei și averii fie-cărui cetățan; va căuta a purifica și edifica adevăratele moravuri bazate pe știință; se va sili a pune în cunoștința societății toate invențiunile și toate mijloacele descoperite de știință pentru fericirea, progresul și bunul traiu și ordine a omului ca cetățan și membru al omenirii: iată calea pe care va merge societatea noastră.

Am dat acestei societăți, iubiți confrați, numele lui Gh. Asachi pentru a simboliza și perpetua memoria acestui prim apostol al renașterii noastre.

Nu este timpul ca cu ocazia rădicării unui tuast, să arăt pe larg cine a fost Gh. Asachi și ce a făcut el, voiți zice numai atâta că nemuritorul Gh. Asachi este unul dintre primii apostoli ai renașterii noastre. El făcându-și studiile în Germania și Italia, a fost unul dintre cei mai însemnați și erudiți bărbați ai țării noastre ca publicist, istoric, poet și literat și a muncit neînterupt pe acest tărâm de la 1816 și până la 1868 când a adormit. Nemuritorul Gh. Asachi va fi exemplul și călauzul nostru în toate lucrările științifice a societății noastre ce am pus-o sub auspiciile sale spre ai perpetua memoria.

Iubiți confrați, intunerecul, ignoranța, se luptă cu lumina, cu știința, și numai văzându-se învinse, intunericul și ignoranța fug din calea luminei.

Oamenii mici la suflet, asemenea se spăimânta și se tem, mai ales în mediuri ca a noastre, de unirea oamenilor științei și unile și alții să tem de acestea ca și natura de gol.

Acestor cauze se cuvine să atribuim exploatările ce se înocarcă a ne atribui un scop politic în unirea noastră în asta societate științifică, unde ca omeni aparte avem fie care credințele noastre diferite.

Departe de noi ideea că suntem o societate politică; însă voi zice că, popoarele vor fi foarte fericite când, vor ajunge ca politica lor să fie rezemată pe luminile și adevărurile științei, și compusă de oamenii științei.

În societatea ce inaugurăm suntem cu toți egali; aci nu poate exista ura, pasiune, căci n'avem de împărțit între noi nici avantaje materiale nici onoruri, de unde se nasc urile și desbinările; avem cu toți acelaș scop: ocuparea cu știință și a aduce în folosul societății, rezultatul cunoștințelor și discuțiunelor noastre.

Iubiți confrați! inaugurând această societate, suntem în naștere; roadele ei se vor vede după ce ea va prinde rădăcine, va înflori și fructifica.

De vom ave credință, perseveranță și activitate, vom ajunge a vede noi și întreaga societate roadele ei.

Crist zice »vedeți grăuntele de muștar cât este de mic, însă pus în pământ bun și îngrijit, crește copac mare produce fructe și paserile cerului vin și se adumbresc sub ramurile lui.» Așa și societatea noastră, mică în naștere, fiind credință și buna voință, va crește și va produce roade.

Orașul nostru posedă multe societăți pe terenul economic, ele sunt produsul oamenilor științei. Societatea ce inaugurăm va face o onoare și mai mare orașului nostru, fiind că este o societate a științelor, și va arata țării că și orașul nostru posedă oameni cu știință, iar nu numai centrurile.

În scopul ce-l urmărim să ne păzim de a fi servitorii întunerecului spre a nu căde prada și victima lui. Întunerecul trebuie să plece capul înaintea științei, luminei.

Acestea sunt cugetările și convingerile mele, cu care însoțesc tuastul ce-l rădic în trăinicia și progresul societății ce inaugurăm astăzi.

„A S A C H I“

SOCIETATE ȘTIINȚIFICĂ LITERARĂ

P R O G R A M A

Prelecțiunelor Publice

Duminică 8 Mart: Dl. Grig. Buțureanu: *Tradițiunile poporare ale Românilor.*

Duminică 15 Mart: Dl. Vas. Buțureanu: *Descoperiri și invențiuni moderne.*

Duminică 22 Mart: Dl. I. Negre: *Bunurile și fericirile vieții familiare .*

Duminică 29 Mart: Dl. Lascăr Vorel: *Omul și umanitatea.*

Duminică 5 April: Dl. Lascăr Radu, *Statul și formele sale.*

Conferința ținută de Dl. Gr. C. Buțureanu.

Tradițiunile poporare ale Românilor

Lectură publică ținută Duminică 8 Mart 1881.

Onorat Auditoriu.

Nu de mult timp s'a format în acest oraș o societate științifică-literară sub numirea „Asachi” cu scopul de a se comunica între membrii ei, cunoștințele unii altora

și la timp rezultatul lucrărilor sale a l face cunoscut prin lecturi publice.

Societatea Asachi a anunțat cinci lecturi publice care vor ave loc în fie care Duminică a postului.

Scopul acestor lecturi publice este de a respândi pe cât va fi prin putință spre cunoștința generală diferitele chestiuni de știință, literatura și interese sociale, a da un curent mai viu ocupațiunelor noastre și a dezvolta dorința de a cunoaște și a ști. Această fiind ținta către care stăruie fie care națiune, fie care localitate, dă în acelaș timp un semn probator cum că civilizațiunea pătrunde și prin cercurile mai îndepărtate de centrurile culte.

Veneratul Gheorghe Asachi patronul acestei societăți, care este unul din cei întâi apostoli ai propagării științei și libertății între Români și sub egida căruia am pus noi societatea noastră, este unul din acei scriitori Români cari au dat la lumină cele mai multe acțiuni petrecute în acest județ; și pentru a corespunde și cu misiunea noastră și în acelaș timp a continua pe cât puterile ne vor servi dorința și munca neobosită a lui Asachi, am crezut a atinge în mic acest punct, luându'mi a espune înaintea d-voastră lectura: *Tradițiunelor poporare ale Românilor* cu mici eczemple din localitate; eczemple pe care le-a făcut cunoscute în parte neuitatul Asachi.

Am dorit, onorat auditoriu, ca inaugurarea societății pentru întreg publicul Pietrean să o facem prin un șir de lecturi, rezultat al muncii și lucrării membrilor societății, și a proba în acelaș timp că contrar aceluș șir de idel care se nutrește în localitate cum că aici nu se poate face nimic pe asemenea teren, ori cât de multă stăruința s'ar pune, am voit să probăm zic, că se poate face un mic început, ba dacă voința ar fi s'ar putea face și mai mult.

Fie care din noi își amintește cu multă plăcere timpul copilăriei, mai mult cred distrațiunile ei inocente și, fără îndoială, un regret se deșteaptă în fie care pentru a cele fericite timpuri, când mama sau dadaca ne spuneau povești ca: *Era o babă și un moșneag; Statu-i palmă barba-i cot, Făt frumos, Imparatul roș*, și alte povești ce se spun între copil Românilor, de la bordeiul cel mai simplu și până la palatul cel mai mare; bine înțeles că nu cuprind aici pe cei, cari când s'au trezit pe lume au găsit lângă ei guvernante streine; pe aceia i-a ferit D-zeu să audă asemenea lucruri; îi auzi numai cum vorbesc cu mândrie către mama și papa despre: »*Artiur, Rolando Furiozo*, și rid de poveștile și baladele noastre, rid căci n'au simțit din frageda lor copilărie dulceața poveștilor ci numai pentru cele streine; copilăria lor nu are nici o legătură de amintire cu țara lor; ea e străină de plăcerile celor alți și ca atare își caută o altă direcțiune.

Dar după copilărie, mai în vârstă când începem a capata cunoștinți mai multe, nu citim noi istoria popoarelor, nu urmărim firul tradițiunelor (sau a istorisirilor ce s'au pastrat în gura poporului) și din ele căutăm a afla și conduce mai departe firul istoric? nu cercetăm chiar și poveștile popoarelor nomade și patriarhale?

Mi se strângea inima de întristare, citind în jurnalele noastre literare, puține câte avem, balada țiganilor, așa zisa, *Țiganiada* o epopee întreagă consacrată vieții acestui popor rătăcitor și mai nici o strofă mai nici un rând, baladelor noastre naționale! vieții noastre ante-istorice!

È tristă această constatare, dar e adevărată.

Gustul pentru tot ce e străin este așa de mare în cât și pușinii noștrii scriitori ce-i avem alunecă cu mai mul-

în plăcere în câmpul străin, traducând sau întocmind ceva după scrierile altora și lăsând să zacă în uitare resturile tradițiunelor noastre poporare; afară de câțiva bărbați mari patrioți, cari au înavușit literatura noastră mai numai cu asemenea sujete și'n numărul cărora, în rândul întâi intră și patronul societății noastre veneratul Gheorghii Asachi, toți cei-lalți s'au hrănit din sujete străine sau întocmiri după ele.

Oare să nu fi ezistând sujete a căror acțiune să fie demne de scris, nu sunt tradițiuni poporare în gura Românului de țară, singurul depozitar a acestor monumente?

Da, ele sunt prea numeroase, prea frumoase; nu este județ, nu este comună unde să nu se găsească câte un sujet foarte atrăgător, câte o baladă foarte importantă, însă ele sunt ale Românilor și tot ce nu este străin, nu e plăcut, nu e atrăgător.

Pentru întâia oară când am venit în acest județ, am auzit vorbindu-se de balada *Dochia și Traian, fuga lui Petru Vodă Rareș prin mahalaua Valea-vie, Turnul lui Hutu* și altele și cu rușinea mea spun, că 'mi păreau fără nici un temei; am învățat în școală balada Argonauților, tinereța lui Paris, nașterea și creșterea lui Cere, a lui Rom și Rem, teogonia Olimpiacă și Germană, Indiană și Chineză, balade Babilonice și Egiptene, dar pe acele a națiunii mele nu, ca și cum numai ea d'între toate națiunile lumii nu păstrează amintiri prin tradițiuni de la moși la părinți și fii a celor ce s'au petrecut în localitate, ca și cum națiunea Română n'ar fi avut și ea un trecut n'ar fi avut o pagină demnă de a fi scrisă.

Însă Onorat auditoriu, să-mi fie permis a spune că numai neinteresarea numai lipsa de bună-voință și dozul cel mare pentru acțiunile străine ne-a făcut această

stare de lucruri și dacă copiii es din scoală fără cunoștința acestor tradițiuni, eroarea este că ele nu sunt scrise nu sunt culese, ci zac în noianul uitărei; când și când numai prilejul poate, scoate câte o mică scântee din aceste balade la lumină, dar atât de slabă în cât cu aratarea sa, s'a făcut și nevăzută; deci nefiind scrise nu se pot face cunoscute de cât prin graiū și, ori-ce om cu puțină curiozitate întâlnește urmele acestor tradițiuni; chiar printre poveștele ce se spun la vatra focului sau la lumina opațului, ele se ved amestecate cu curatul adevăr istoric dar, ele se pot perde dacă nu sunt scrise; valoarea lor este cu atât mai mare cu cât ele au trecut prin întunecosul trecut, prin nenumeratele nenorociri și s'au pastrat și astăzi.

Dacă ele se păstrează până astăzi de mi de ani numai prin graiū, să nu le lăsăm la o parte, cu toate că se vede în ele un mare amestec de fantazie cu lapte istorice nouă, petrecute în timpuri străvechi; să nu le însușim de îndată porecla de: *poveste țărăneasă*; să fim mai cu sânge rece și să judecăm numai prin câte timpuri grele și de retriște s'au strecurat ele, prin câte forme au trecut de au ajuns astăzi ast-feliū și ne vom întări în credință, că de și în mare parte înțelesul lor este stricat, dar ca și neperitoarele monumente ale Egiptenilor, Arisienilor și Indienilor, s'au pastrat și ale noastre, cu deosebire că acele străine au fost sapate în peatra pe când ale noastre au fost numai spuse prin graiū.

Un al doilea curent de idei, Onorat auditoriu, care se ridică în contra acestor tradițiuni este întrebarea ce mi se face în mod indirect: de ce amețim capetele oamenilor tot cu lucruri din țară, de ce nu căutăm altele pe la străini căci de ale noastre suntem sătui, toată lumea le știe, ș'apoi ele sunt tot de un fel.

Așa e.... S'au schimbat lucrurile, nu ne mai plac ale

noastre, pentru că nici nu le cunoaștem, nici nu știm noi Românii ce avem în țara noastră; numai când câte un străin venit la noi în țară apucă veri-un subiect localnic, numai atunci ne deșteptăm simțurile și ne place pentru moment ce este al nostru, dar repede ca fulgerul și idea despre strainismu ne prinde cu repegiune.

Care altă națiune desprețuește așa de mult ca noi cea ce e național cea ce e a vechimei? Și câmpul național e vast, el este acoperit cu florile cele mai frumoase și câte nenumarate buchete am alcătui noi când ne-am ocupa de el.

Când un călător, Onorat auditoriu, în începutul verei trece pe lângă o câmpie întinsă și înflorită, ce frumos covor... ce peizaj neimitabil se desfășură înaintea privirelor sale; pe unduloasele valuri de verdeață și flori alunecă privirea, și mintea în estaz admiră frumusețele naturei.

Tot ast-feliu și acel călător care dă peste un *cuib de Românt bastinașt* își ascute mintea, rămâne înmarmurit, ascultând baladele naționale, tradițiunile pe care poporul le-a pastrat prin graiū și le spune la copii.

Cum că în tradițiunile eșite din gura poporului sunt multe alunecări, sunt multe fapte mai nouē amestecate printre cele vechi, pe care le istorisește el, aceasta nu este de tăgăduit, dar cred, că din aceasta nu răsare rezonul că n'aū în ele interes și prin urmare trebuie să zacă în întuneric. Din contra culegătorii unor asemenea balade trebuie să fie pe deplin convinși cu timpul și nevoile amestecă și schimbă toate, că dacă asemenea balade s'ar întocmi după faptele istorice în care se pun, aceste balade ar fi subiecte tot pe atât de interesante ca și multe balade străine pe care le cetim noi Românii cu atâta dragoste.

Ce însemnează acel nămol fără sfârșit de romanse

unele mai nemorale de cât altele, ficțiunii absurde și fără nici un izvor istoric, întocmite departe de adevăr care înegrește atât de multă hârtie în tipografiile noastre și care obosește și strică vederea și mintea atâtor cetitori?

Ce folos practic și național aduce traducătorii unor asemenea cărți? Ce merit literar întrunesc în ele asemenea traduceri?

Nimic din toate acestea, ba, cred că greșesc, căci zicând nimic este prea puțin, căci răul ce samănă asemenea cărți se simte în fie-care an tot mai mult; ca și o boală molipsitoare aceste cărți copleșesc inimile tinere, și cangrenisesc partea lor morală.

Cea ce zic cred că fie-care din D-voastră o știe și e convins de adevărul ce-l spun: un copil de câți-va ani pe băncile scoalei și care poate cu ușurință a lega două cuvinte între ele, prin ascuns, dacă părinții sei nu sunt cu mai multă privighere asupra lor, citesc pe *Paul de Cok*, *Ponson de Terail* și alți romansieri la ordinea zilei.

Vă întreb pe D-voastră, ce exemple culeg ei din aceste cărți, cu ce fel de acțiuni din viața omenească fac cunoștință din citirea unor asemenea romanse copii noștri încă din frageda lor copilărie?

Sunt mulți cari zic: las să vadă nenorocirea altora, mizeria și fructele lor, pentru a se feri de ele; dar copilul când vede ceva, dorește, nu are încă judecata de a se feri de rău și știți că proverbul Român zice: picătură cu picătură se face baltă exemplul rău cu exemplul rău îl copleșește și el cade îndată în brațele viciului.

Oare aceasta să fie dorința și așteptarea părinților; pe ast-feliu de nădăjduire să se lese ei?

Nu, de sigur; de acea zic că în locul acestor romanse stricătoare, eu cred că s'ar putea substitui cu multă ușurință baladele noastre naționale, mai ales că copilul nostru în mare parte îndulciți de gustul poveștilor din fra-

peda lor copilărie, le-ar fi mai plăcut lectura baladelor.

Dar nu numai copiii, oamenii în vârstă își stric vederen, și obolesc mintea cu asemenea lecturi.

De aceea, Onorat auditoriu zic că trebuie să începem cât mai neîntârziat dezgormântarea tradițiunelor noastre poporare unde sunt acțiuni cu mult mai vii.

Chiar în acest județ între nenumeratele balade am putut da de trei, pe care le-am cules în parte și pe a căror mică schițare vă voi espune-o.

I. Balada: Dochia și Traian

Dochia e sora lui *Decebal* cel mai mare rege al Dacilor care a domnit peste aceste locuri cu 100 ani înainte de Hristos. *Traian* este unul din cei mai mari împarați Romani și care a domnit în acelaș timp cu *Decebal*.

Balada zice că *Dochia* era de o frumuseță rară, mare de suflet și foarte curajoasă, că ea era iubită de mai mult timp de un Dac însemnat anume *Cobal* frate cu *Dura*, care domnise asupra acestor locuri înainte de *Decebal*, dar că această iubire o ținuse ascunsă *Cobal* în inima sa, neavând prilejul de a o face cunoscută.

În timpul întâiului rezboiu d'între Daci și Romani, *Traian* întâlnește pe *Dochia* în o poeană, îmbracată fiind în strae de ostaș Dac, dar surprinsă fiind de aratarea fără veste a lui *Traian* în un loc singuratec leșină și atunci fu descoperită ca era femeie; apoi frumuseța sa câștigă inima lui *Traian* întru atât în cât o iubi. *Dochia* la rândul ei crezând că *Traian* este un Dac prinse și ea în inima ei dragoste pentru *Traian*, dar o ținu ascunsă. Pe când *Dochia* era cu *Traian* în acel loc singuratec, *Cobal*, care o urmărea din pas în pas, surprinzându-l vorbind împreună, recunoscu pe *Traian* și ca

un nebun se aruncă între ei, luă în brațele sale pe Dochia și prin desința arborilor, peste râpi și pârâe, fugi cu prada sa.

După ce se făcu pace între Romani și Daci, Cobal se hotărâ să ceară pe Dochia în căsătorie, dar Dochia amâna ziua; era de multe ori tristă și la toate întrebările și rugămintele lui Cobal ea nu răspundea nimic; într'o zi întâlnind Cobal pe Dochia singură în grădina domnească, văzu că ea plângea, și după cercetările sale afla că ea iubește mai de mult timp pe un altul.

Cobal atunci înțelese iubirea Dochiei și se hotărî a nu mai da nici o dată ochi cu ea. Să încercă să se depărteze de prin locurile acelea, să și caute alte în-deletniciri care să-l poată face a o uita, dar... zadarnică muncă, Cobal iubea la nebunie pe Dochia, ea, ... nu-l iubea de fel.

Pe când se muncea ast-feliu Cobal cu sine însuși, se născu al doilea rezboiu între Daci și Romani, și Cobal plin de mânie contra lui Traian, iubitul Dochiei, se hotărî să-l pearză: se îmbracă în strae de ostaș Roman și pe când se facea podul peste Dunărea aproape de Turnul-Severin de astăzi, trecu Dunărea, intră între ostașii Romani, pe a căror limbă o cunoștea bine și fu aproape de a ucide pe Traian, însă fu prins și dus în închisoare la Roma.

Traian, care nu uitase pe Dochia, cum intră în Dacia și bătu în câte-va întâlniri pe Daci, puse să caute pe sora lui Decebal, dar n'o putu afla; după ce supuse Dacia, Traian umblând prin locurile acestea și urcând Ceahlăul, pe unde mulți Daci însemnați erau fugari și se făcuseră păstori, obosit să zice de drum și osteneală se puse jos pe muschiul cel verde și recoros spre a se odihni, când, auzi în departare ceva de el o cântare îngerească, jalnică și pătrunzătoare, amestecată cu mur-

murul oilor și a unui pârâoaș; atunci Traian se ridică în picioare se apropie de acel loc și văzu pentru marea sa mirare pe Dochia soralui Decebal pastorița torcând un caer de lână cu cața lângă ea și înprejur oițe care pașteau și beau apă din pârâu. Traian nu se putu să nu se opri și strigă pe Dochia pe nume; ea, surprinsă, căci nu știa că mai este cine-va pe acolo, se retrase cu spaimă, dar văzând figura lui Traian îl recunoscu și se apropia de el. Traian astă dată nu mai încurajă mult și arata pe față iubirea cea mare ce o avea pentru ea; Dochia crezându-l Dac îl sfătui și rugă să o lese în singurătate, căci zicea ea, *mulți spun că puternicul Traian m'ar fi prins în dragoste și că pentru a nu face veri un rău am fugit de toți și m'am făcut pastorița*; deci îl sfătui ca, el să nu afle acum de urma lor și să fie rău pentru amândoi, să se despartă pentru tot-dea-una unul de altul.

Traian astă dată să dete pe față, și spuse numele.

Dochia auzind că iubitul său este cel mai mare inamic al țerei sale, este ucigătorul, fratelui său, înăduși în ea toată dragostea ce o avea pentru el și-l alungă departe de ea.

Traian voi să o răpească atunci cu sîla. Dochia, zice balada, *chemă în ajutor pe zei pentru a o apăra și'n adevăr că un trăsnet căzu din cer și Dochia cu turma sa de oi fu făcută în stâncă.*

Mat zice balada că dând prin aceste locuri Cobal, care scapase de la închisoare din Roma și recunoscând pe Dochia prefăcută în stânca de peatră, deznădăjduit și fiindu-i urâtă viața se aruncă în prapastiile Ceahlăului și zeii în dragoste și respect pentru credința sa, l'au prefăcut până jos în un instrument de cântare, numit de popor după numele seu *Cobuz*, și care cântă cu mare jale.

II. Balada Turnul-Butului

Butul este un viteaz soldat care a trăit pe vremea lui *Alecsandru Vodă cel Bun* domnul Moldovei; el era logodnicul *Anei* fiica lui Alecsandru când fu trimis departe de țară sa cu 400 de călăreți Români, pentru a da ajutor Polonilor în lupta cu Teutonii, unde el muri sub zidurile cetății Marienburgului, iar Ana nemângăetă de moartea logodnicului ei, căruia îi jurase credință până la moarte și văzând că tatăl ei Alecsandru cel Bun voește să o mărite după niște boeri din țară și apoi după boeri poloni, s'a sfătuit cu *Helgea* o vrăjitoare mare, care i-a făgăduit să-i scoată pe logodnicul său din mormânt și să-l aducă la dânsa. Și'n adevăr, zice balada, că în noaptea nunței vrăjitoarea prin vrăjile ei aduse pe Butul strigoiul carele îndemnă pe Ana să meargă cu el, ea să înduplecă la rugămintele iubitului său logodnic și, amândoi calare pe calul strigoiu a lui Butu, plecară către țeri îndepărtate; dar tocmai când calul zburând peste munți ajunsese la culmea Ceahlăului cântă cucoșul și prinzând ziua cu cântarea lui pe strigoiu, din o detunătură ce cutremură tot Ciahlăul, *Butu cu logodnica și calul său fură făcuți în stâncă*.

a III. Fuga lui Petru-Rareș Vodă prin mahalaua Valea-vie.

Petru Rareș Vodă a fost unul din marii domni ai Moldovei, el a trăit pe la întâia jumătate a veacului al 16-lea; fiind că era bun cu țaranii, zice balada și rău și aspru de tot cu boerii, aceștia din urmă l'aŭ pârit la Țarigrad unde se găsea fratele lui Petru anume *Stefaniță Vodă* și așa Sultanul turcesc l'a scos de pe tron. Petru Vodă avea nădejde în țară, dar boerii l'aŭ vândut turcului și Petru pentru a scapa cu vieață a căutat să fugă.

Stefăniță Vodă intrase în dragoste cu *Rada preoteasa*, vestită prin frumusețã și nuri, și care avea un barbat preot ce era ușor la cap; *popa Ghiță*.

Să dăduse vestea că Petru-Vodă e fugar prin țară și Rada preoteasa aflând despre aceasta cum și că dragul ei Stăfăniță Vodă se urcase pe tron se sfătuisă Sâmbătă sară spre Duminică cu popa Ghiță ca să se pue de pândă cu *dascălul Iancu* a douazi după leturghie în stufarii din drum, doar poate Petru-Vodă să treacă pe acolo, căci Ghiță popa cunoștea bine pe Petru-Vodă.

Popa Ghiță slujea la biserica de lemn ce era atunci în mahalaua de astăzi zisa Valea-Vieii, și era aproape de drumul cel mare de o azvărlitură de băț; el își luase cu el 2 pistoale turcești și un iartagan. Tocmai pe când popa Ghiță se vârșea leturghia aruncându-și ochii pe fereastra altarului văzu de departe venind în fuga mare un călăreț; popa cunoscu în acest fugar de Petru Vodă de și era îmbracat în strae țărănești și neputând oși din biserică în timpul leturghiei scoase de sub vestiminte un pistol îl îndrepta pe fereastă și dede loc asupra lui Petru-Vodă; glonțul atinse brațul și coastele lui Petru rupând haina de pe el dar nu-l omorâ; atunci întorcându-se Petru-Vodă către biserică și văzând pe popa care era la fereastra și îndrepta al doilea pistol, sări de pe cal și se puse în dosul lui și apoi blestemă cumplit pe popă; al doilea glonț trecu departe de Petru-Vodă: atunci el sări din nou pe cal și luă drumul, în care avu multe necazuri și nevoi dar în cele din urmă scapă peste munți în Transilvania.

După ce leturghia se sfârși cu toată spaima credincioșilor, dascălul Iancu alergă la Rada preoteasa, îi spuse cum popa Ghiță a tras cu pistoalele asupra lui Petru-Vodă și nu l'a nimerit. Cum ajunse popa Ghiță acasă, Rada dete afară pe ~~popă, iar poporul aflând că el în-~~

cercase să ucidă pe Petru-Vodă l'a alungat dintre ei zicându-i, că-l blastamat de Petru-Vodă; *după trei zile popa Ghiță se spânzură pe culmea Borzogheanu.*

Acestea sunt în scurt, onorat auditoriu, schițele acestor 3 balade, din care aceste 2 din urmă, nemuritorul Gheorghe Asachi, le-a făcut cunoscute prin scrierile sale, cea întâi ca baladă în versuri întocmită după balade nemțești, cea a doua numai în o mică parte ca o novelă calendaristică.

Aceste trei balade conțin subiecte foarte atrăgătoare, un condei sigur și deprins cu scrieri, ar putea da frumoase pagine de lectură națională din ele, cum și din altele nenumerate ce sunt în țară.

În balada Dochiei sunt părți care conduse bine ar stoarce lacrimi din ochii cetitorilor, când Cobal nebun de iubire pentru Dochia se știe urât de ea, părăsește curtea lui Decebal și în desperarea sa, rătăcește prin munții Carpați; în aceste timpuri balada însușește lui Cobal compunerea *Doinei*, această jalnică cântare, fala Românismului, în care el plânge pe Dochia perdută pentru el pentru tot-dea-una; în această parte se cuprinde toată jelea, toată mahnirea sufletească; când Cobal mai nădăjduiește, și'n singuratatea sa i se pare că vede pe Dochia, cântarea devine veselă, dar curând Cobal se deșteaptă din amăgirea în care căzuse și jalca se arată iarăși în cântarea sa.

O altă parte atrăgătoare este unde Dochia ca păstorită vede pe Traian, îl iubește mult, dar când află că el nu e Dac, dar e însuși Traian, atuncea l' alungă de parte de ea; iubirea inimii, și iubirea țării sale, respectul pentru ea, o îndeamnă să fugă de Traian.

Câți dintre noi n'a trecut pe lângă acea colosală stâncă, chipul neperitor al resemnării și iubirei de patrie, care de secol privește la picioarele sale strecurându-se

generații din generații; câți n'am auzit vorbindu-se de ea, și foarte puțin cunoaștem faptul ce conține în ea această colosală stâncă.

În balada Turnul-Butului găsim tot pe atât de frumoase părți și în care virtutea, constanța sunt faptele cele mari: Ana știe pe Butul mort, dar în acelaș timp nu voește a 'și calca jurământul. Mort, ea îl iubește mort, ea dorește să-l aibă, ș'apoi mai departe, ea 'și părăsește țara, părinții, rude pentru a urma pe iubitul său. Acea stâncă ce ca un colos se ridică în partea apusana a Ceahlăului e reprezentanta acestei iubiri fără margini.

În balada fuga lui Petru-Vodă Rareș se vede asemenea iubirea cea mare ce o avea poporul pentru Domnul lor; este foarte morală partea unde blestematul popu Ghiță desprețuit de soție și oameni vede că nu mai poate trăi; *iată*, zice balada, *ce așteaptă pe acei ce 'și uit de datorie și năzuiesc la lucruri mai pre sus de puterea lor.*

Aceste trei mici schițări de balade, Onorat auditoriu, le-am făcut pentru a arata înaintea D-voastră că subiectele noastre naționale nu lipsesc; cea ce lipsește este buna-voință, este munca. Ne place mai bine a lua lucrurile altora și a le întocmi câte-ceva și apoi a zice: *iată* am scris, am luptat pe câmpul literar. Sunt vorbe toate acestea și viitorul fie-cărui scriitor de felul acestuia a probat că nu vorba, ci fapta se ia în bagare de samă.

Să avem mândria noastră națională, să mai lasăm la o parte cunoștința obiceiurilor străine și mai bine să ne indiletnicim cu îmbunătățirea obiceiurilor pământurilor noastre cătră care avem cele mai mari datorii.

Să avem ambițiunea de a proba, ca literatura noastră națională are materialul seü; să nu fugim tot prin Paris, Londra, Berlin, Viena, Newyorc, Calcuta, Benares,

Tunis, Cair; să ocolim și Ciahläul și Neamțul, Panciul și Vrancea și alte multe locuri demne de a fi descrise cu baladele lor; acolo mai întâi și apoi mai departe.

Să dăm exemple copiilor noștri nu de imoralități și acte ecsagerate; să-i punem prin citirea cărților noastre naționale în o mai deaproape legătură cu pământul țerei lor, să vadă ei că nu numai la străini au fost oameni mari, patrioți indrazneți, virtuți ezemplare, statornicie în jurământ și credința, dar și la noi.

Oare nu palpită cu mai multa viociune inima noastră când cetim faptele strămoșilor noștri?

Fără îndoială ca da; de aceea cred că acele monumente neperitoare ce s'au pastrat prin graiul poporului Român, nu vor rămânea mult timp în întuneric, cred că a sunat ora când să li se dea și lor toată atențiunea, tot interesul; să nu mai trecem cu atâta indiferențe pe lângă stânca Dochia și turnul Butului nici să lăsăm să se pierdă povești ca: fugă lui Petru-Rareș Vodă, și altele. Dacă noi n'am cunoscut până acuma ce zice poporul de ele, cel puțin să ne interesăm ca macar copii noștrii se le cunoască, ca în locul acelor romanse străine, să vedem și să surprindem în ascuns cetind mai bine copii noștrii baladele și istorisirile poporare; cel puțin vom ști ca din ele n'au a culege de cât obiceiuri bune

Termin cu deplina convingere, că vom pune fie care din noi obolul nostru pe câmpul național pentru dezmozmântarea monumentelor mari a părinților și strămoșilor noștri; *Să reeasă în memoria copiilor noștrii cu toată mărimea lor umbrele strămoșești.*

Boale Sociale.

Într'o țară în care fie ce locuitor al ei de la mic până la mare, se bucură de aceleași favoruri și sarcine, în proporțiune cu gradul culturii intelectuale și starea sa socială, unde libertatea presei și a întrunirilor sunt consacrate prin pactul fundamental și asigurate fie-cărui cetățean, mai mult chiar de cât sub guvernele republicane; în fine într'o țară unde nici un flăcău al ei, nu se bucură de drepturi moștenite sau privilegii de clasă, putând oricare urea toate treptele întreprinderilor private sau a demnităților publice, fără altă condițiune de cât aptitudinea, meritul, devotamentul și aplicațiunea pe căile legale și oneste; nu vedem rezonul de a alerga prin căi oculte sau prin constituirea în societăți secrete, pentru a atinge un scop, când el are drept acțiune, un bun național, individual sau colectiv din punctul de vedere politic, administrativ, religios sau economic etc.

Țara noastră în specie de două zecimi aproape, trăește sub un regim monarhic Constituțional în care orî ce Român ia parte direct sau indirect la guvernarea ei; numai acestui sistem trebuie dar să-i recunoaștem cu satisfacțiune calitatea, că România a trecut prin atâtea încercări fără ca nici un român cu bun simț să-și li ridicat vocea fie în presă, sau în parlamente și să dovedească că țara are nevoie de a-și schimba modul de guvernare și organizare; din contra el a fost confirmat în toate ocaziunile solemne de unanimitatea națiunii.

România din norocire are de asemenea încă multe și noi resurse materiale de exploatat, în care îndeletnicirea unui individ sau a multor mii chiar, să găsească în deplina libertate, prin muncă, mijloacele nu numai de existență ci chiar o pozițiune materială foarte satisfăcătoare.

Înțelegem poate până la oare care punct, ca în țările guvernate într'un mod despotic unde privilegiurile și favorurile sunt monopolul unei singure clase a națiunii, să se găsească inimă amărită din diverse împrejurări restrictive, care sa vadă cu dor libertățile altor națiuni, în cât să fie împinse a ținti la o conspirațiune, cu scop de a-și resbuna neajunsurile, sau chiar de a pune în practică un sistem de administrațiune, ce ar oferi întregii populațiuni

o libertate de acțiune mai întinsă și prin care ar asigura lăprea progresului și a prosperității ei.

S'ar putea admite de asemenea, că în acele țări unde de și se bucură de un guvern ce pleacă de la națiune, însă care mai păstrează restricțiuni și privilegii vechi, în care proprietatea rurală este monopolizată, unde munca abia procură o mizerabilă existență și în care avutul național este puțin înprăștiat, cu toate aceste chiar în acele țări, cred că mai ușor s'ar pute ajunge la un scop dorit și final prin o propagandă fățișă și loială în care să se discute la lumina zilei pe o cale pașnică un sistem de guvernare, ce ar intra în vederea unor sectorii inițiatorii; în cât prin o așa zisă revoluțiune de convingere și înțelepciune, să se formeze un curent reformator, care să doboare prin căi naturale și legale un despotism sau niște restricțiuni nepotrivite cu legile progresului și ale prosperității unei națiuni. Căci orî care ar fi intențiunile unor oameni ce se întovărășesc în întuneric, pentru a înprăștia pe sub ascuns numai amenințări criminale, chiar dacă ele în definitiv ar avea un scop, acele condițiuni nu vor pute câștiga acțiunea asupra populațiunei unei țări, de cât numai prin o surprindere nenorocită și a căria durată nu poate fi de cât efemeră. Aceste condițiuni zise în Rusia, nihilistă pe alte locuri socialistă, comunardă sau internațională, nu au probat încă lumii cu ce-va în locul destrucțiunea ce predică; din nenorocire însă, aceste asociațiuni mai mult sau mai puțin clandestine, nu au lasat în urma lor de cât incendii, asasinaturi, apropierea pe nedrept a avutului semenului său, corupțiunea și desmoralizarea. În fine acolo unde au guvernat, terroarea și sângele inocent au curs în atâtea șiroaie, în cât nu știu dacă în istoria lumii au existat vre o monarhie despotică chiar, care se fi comis asemenea cruzimi. Cine voește a'și face o idee de modul de guvernare a Comunei din Paris nu are de cât a citi interesantul studiu al D-lui Maxim Ducamp din Revue des Deux Mondes. Din nenorocire însă, am cea mai fermă convingere, că aceste tipuri de aberațiuni intelectuale, nu vor reuși nici o dată cu ale lor doctrine înveninate și perverse, să câștige, nu majoritatea unei țări, dar nici o mică minoritate a unui oraș; aceste perversități vor rămâne în tot dea una privite ca niște stări psihologice precum foarte bine le descrie D. H. Taine prin un articol publicat tot în Revue des Deux Mondes de la 1 April 1881.

Incidentul de la Iași au aratat în de ajuns, că la noi în țară de și nu avem a ne teme de nimic, cu toate aceste nu este mai pu-

În adevărat că trebuie a se distruge reul din rădăcina, prin niște măsuri energice și raționale care să readucă la calea bunului simț toate acele inimi tinere, care ne ajunse încă la maturitatea culturii și a judecății, au putut pentru un moment aluneca pe un povârniș fatal viitorului și existenței lor. Această împrejurare ne dovedește o dată mai mult, că chiar propagatorii, acelor perversități nu îndrăznesc a și deschide adâncul cugetărilor lor, de cât numai unor tineri, ce ne având încă cunoștința adevărului, pot mai cu ușurință a se molipsi și înbuiba cu rătăcitele lor idei.

Fără a alerga la o maximă filosofică ce crede, că omul are mai multă tendință spre acțiunile răle, cu toate acestea, nu este mai puțin adevărat, că ori ce copil are nevoie de o educațiune și direcțiune a cugetărilor și senzațiunelor sale, căci la o asemenea vârstă, ușor se poate întâmpla ca fantazia și escentricitatea se ia locul raționamentului și bunej judecății, mai cu samă când copilul este lipsit de o educațiune serioasă și adăpat cu neconținere fie prin lectură sau sfātuire către acțiunile rele, în cât o dată aceste nonoroșite concepțiuni imprimare în sensurile naturale ale unui individ ele pot deveni mai puternice de cât el însuși, constituindu-se în elemente întrinesece și neaparare existenței sale. Niște asemenea exemple, le vedem pe fie care zi din nenorocire înprejurul nostru în persoanele cuprinse de viciuri, și care cu toate ostinelile ce ț-ar da cineva în urmă S. E. pentru a face pe un beșiv să și părăsască viciul seu, ele rămân fără efect în tot cursul existenței aceluși individ, din cauza că beșia a devenit un element trebuitor vieței organismului seu. Obișnuința sensurilor interne și externe ca condițiune mai mult sau mai puțin principală, a existenței, este un fapt câștigat în întregul său chiar de știință.

(Va urma)

D I V E R S E

D-na Ermiona E. Quinet născută Asachi, fiind declarată Membra onorifică a acestei societăți, în urma încunoștiințării făcute de biurou, domnia sa a bine-voit a ne onora cu răspunsul, pe care îl publicăm în întregul său, căci el interesează pe toți Români de al cunoaște, fiind espresiunea sentimentelor a două nume ilustre și scumpe națiunii Române: Asachi și Quinet.

Paris 7 Fevrier 1881.

Monsieur le President!

J'apprends avec une profonde émotion la fondation de la société scientifique et littéraire sous le nom vénéré et glorieux de mon père. Par ses travaux cette société continuera l'oeuvre de civilisation et de renaissance de la Roumanie, dont *Georges Asachi* a été l'initiateur et que *Edgar Quinet* a aussi servie.

C'est à mon père et à mon mari que je dois la nomination de membre de votre société, veuillez recevoir mes remerciements.

Vous me demandez Monsieur, des documents sur la vie et les oeuvres de mon mari. J'ai l'honneur de vous adresser ci-joint une récente étude très belle, très veridique, parue dans les Debats.

Agreez Monsieur le President avec l'hommage de ma reconnaissance, l'espession de ma haute consideration..

Veuve Edgar Quinet.

În urma apelului făcut de aceasta societate autorilor de scrieri științifice și literare din țară; pentru a oferi gratis operile lor, au bine voit a ne trimite până în present:

- Dl. Vasile Alexandri
- „ Vasile A. Ureche.
- „ Dr. Codrescu
- „ Alexandru Xenopulo și
- „ Ioan Zbira.

Pentru care conform votului unanim al societății, comitetul de redacțiune exprimă viile sale mulțumiri.